

Undertegnede, Jan Engelbrekt S u n d b e r g, født den 31. mai 1917 i Hønefoss, norsk statsborger, erklærer at følgende utsagn vedrørende Vidkun Quislings offisielle besøk i Berlin som norsk ministerpresident i januar 1945 gis under eds ansvar og etter beste erindring og vitende: 1945

Jeg arbeidet som Fritt Folks Berlinerkorrespondent fra 1. april 1943 til den 24. april 1945. Fra mai 1943 fikk jeg dessuten i oppdrag av Quisling å arbeide som hans observatør i Tyskland og å påta meg slike oppdrag som kunde fremme norske interesser. Jeg var som sådan ca. 15 ganger i Norge til tre, fire dagers opphold i ovennevnte tidsrom, idet jeg offisielt reiste til FFs redaksjon. Jeg formidlet et utall av klagemål fra Quisling og Støren til egnede tyske myndigheter, og varslet på samme måte Quisling om kommende farer. (Opplysning om dette finnes som saksdokument i min landsavviksak, Nr. 160-1946, Akers herredsrett 13/14 desember 1946 - idet jeg sommeren 1945 innsendte forklaring som forsvar for Quisling, dog uten å bli innkalt som vidne.)

Quisling var hos Hitler i slutten av april 1943, og rammen for hans besøk den gang var den samme som i januar 1945. I 1943 blev det dog sagt ham at tiden ennå ikke var moden til at det avgjørende skritt kunde tas, men at dette ikke skulde la vente for lenge på seg. Jeg besøkte Quisling imidlertid bare som journalist i Berlin etter dette møte. (Interviewet blev imidlertid nektet offentliggjort i Presseabteilung i Reichskommissariat.)

Januarmøtet 1945 kom istand etter gode tre-kvart års forarbeide. Ole B r u n æ s, som var norsk forbindelsoffiser til SS-Hauptamt bearbeidet gjennom dette Himmlers medarbeidere og gjennom disse denne, mens jeg gjennom Propagandaministeriet og Auswärtiges Amt søkte å vinne gehør hos henholdsvis Goebbels og Ribbentropp. Et hvert forsøk på å aktivisere Rosenberg var nyttesløst, idet denne var "kaltgestellt". Hvilke "åter" som blev brukt ved dette forarbeide, er uten interesse for denne rede-gjørelse.

Ved gjentatte samtaler som både Brunæs (på tjenestereise) og jeg hadde hatt med Quisling i Oslo understreket Quisling dette:

Norges stilling, likesom hans egen vis-a-vis regjeringen i London, som hadde sikret Norge langt videre ved eventuell engelsk seier, blev fra måned til måned mere uholdbar. Markant tiltagende tysk ringeakt for gitte løfter i Norge, ledsaget av et vedvarende press for å sikre tyske interesser og tilsidesette ~~norske~~ interesser i Norge. Dumhet på dumhet fra tyskernes side som skjerpet motsetningene i Norge og førte til unødig spille av menneskelig og verdier. Han mente fremdeles at Hitler selv måtte kunde rette på dette, og at såvel han som Tysklands forpliktelser vilde kunde oppfylles ved direktiver fra dennes side. Endelig begynte Quisling å tenke over muligheten av hvad som måtte gjøres enten ved et innfall fra alliert side eller russisk side på Norges sydligere del - ingen motstand ved vestalliert offensive; det annet alternativ betraktet han visst som en umulighet, svarte i alle fall aldri direkte på det.

Quislings "punkter" ved ankomsten til Berlin, hvor jeg hadde fått i oppdrag å fungere som hans adjutant og sekretær, kan sammenfattes som følger:

1.) Offisiell fredsslutning mellom Norge og Tyskland. Norge erklæres nøytralt.

Som underlag for dette punkt hadde Støren samlet en rekke tyske og svenske uttalelser i forbindelse med 1. februar 1942. Særlig husker jeg en skrivelse fra det Svenske Utenriksdepartement til Auswärtiges Amt hvorefter Sverige som følge av statsakten anså Norge som nu istand til selv å vareta sine interesser utad i tyskvennlig og tyskbesatt område, og derfor ikke lenger betraktet seg som iværetende norske interesser, samt en priserettsdom i Hamburg, hvor 1. februar las til grunn for tilkjennelse av skib til norsk rederi.

2. Oppløsning av all tysk civiladministrasjon i Norge, tilbaketrekning av Sicherheitsdienst og Gestapo, Reichskommissars (om mulig ikke Terboven) forandring til ambassadør.

Quisling pekte her særlig på det uholdbare ved dobbelt-administrasjonen, tiltagende hat mot RK og SD såvel fra NS-hold som ikke NS-Hold, samtidig som han ved tall beviste at denne civiladministrasjon vilde utgjøre divisjoner i tillegg til de hardt trengte tyske feltdivisjoner.

3. Opprettelse av norske ambassader i Berlin og Kjøbenhavn.
4. Norsk - tysk handelsavtale.

Quisling var blitt meget godt orientert om den tyske ernæringsituasjon i femte krigsår og visste at mulig fortsatte revireringer i Norge kunde få katastrofale følger for den norske ernæring.

5. Som følge av forutgående punkter norsk rett til å få hjem studenter og andre deporterte, offiserene innbefattet.

Som mulige norske motydelser vilde Quisling, dersom dette skulde være betingelse, forslå:

- a. Norsk - tysk vennskapspakt etter temporær nøytral periode.
- b. Eventuelt norsk bidrag til forsvar av grensen mot Russland. Han vilde her eventuelt søke å få alle frivillige hjem, idet han mente at bare disse hadde den nødvendige krigsøvelse.
- c. Norsk initiativ til ordning med Danmark som opptakt til regionalavtale også med Finland og om mulig Sverige.

Under Quislings opphold i Berlin - han bodde i Gästehaus des Reiches, vis-a-vis den danske ambassade, - var jeg ikke tilstede ved første møte med Hitler. Derimot var jeg med ham til Rosenberg, Schickedanz, Draeger og Berger (Himmlers stedfortreder i SS-Hauptamt.) Jeg var tilstede under annen halvdel av det siste møte med Hitler.

To timer ~~for~~^{etter} Quislings ankomst til Berlin, inntraff også Herr ^{Herr Hitler} Terboven, og oppnådde samme aften audiens. Som følge herav møtte Quisling en motvillig Hitler neste dag, som måtte tenkte over og drøfte saken. Quisling blev bedt om å vente.

Vi, Quislings sekundanter, Støren, Brunås og undertegnede, rådet Quisling til, ifall negativt resultat, å opplyse at han trakk seg fra alt, men Quisling fremhevet hele tiden at han ikke kunde ta dette ansvar, og refererte til meg som kilde for opplysningene om tilstandene i Protektoratet Bøhmen-Mähren og ennu mere hos Herr Frank i Generalgouvernement Warchava. (Det er mulig at jeg har skremt Quisling med mine skildringer, allermost fra det siste sted hvor eneherskeren over alle polakker eneveldig bestemte over undersåttenes liv-og at han i Terboven ikke bare så en mulig skygge av Frank i Norge, men om mulig en overmann av samme.)

siste Følgende alternative forslag, dersom hovedhensikten strandet, blev så utarbeidet, samtidig som Quislings møte med alle tenkelige hjelpere blev arrangert - Goebbels, som var for det hele, merkelig nok, Berger, Schickedanz, Draeger, Rosenberg. - Dette møte, som varte i tre timer og hvor jeg var den tredje tilstedeværende, artet seg nærmest som et forsvar fra Rosenbergs side over at han intet hadde kunnet utrette, han begrunnet hvorfor han var blitt skjøvet mere og mere tilside allerede fra 1940 av (Ribbentrops suksess i Moskva - Terbovens intreden på den norske arena - Kochs viderverdigheter i Ukraina etc.) (Quisling fremholdt to ganger under samtalen at Rosenberg, på bakgrunnen av de løfter han hadde gitt om at Norge, som et eksperiment og som en nasjonalsozialistisk utenrikspolitikks resultat - i motsetning til AAs retningslinjer - straks skulde ha fått sin integritet og fullstendige indre og ytre frihet tilbake "sobald die Feindseligkeiten eingestellt waren". Rosenberg trakk begge ganger på skuldren og sa "Ich habe alles versucht, weiter kann ich nichts mehr". Quisling sa derefter annen gang: "Wissen Sie in welche Stellung Sie mir dann eventuel bringen können." Rosenberg svarte hertil: "Ja, ich kann es mir vorstellen". Etter dette gikk samtalen meget trådt, og Quisling brøt opp et kvarters tid etterpå.):

1. Opphør av gisselskytning og standretter i Norge.
2. Hjemføring av norske studenter.
3. Opphør av deportasjon.
4. Opptagelse av arbeide for å føre fanger hjem.
5. Handelsavtale med tyske garantier for Norges forsyning.
6. Ingen hird i tysk uniform for å hindre eventuel innsetning ~~med~~^{under} angrep vestfra.
7. Tysk garanti av Norges integritet og frihet ved eventuel tysk seier og full rett til å ordne opp i indre anliggender.

Terboven hadde imidlertid benyttet tiden ennu bedre en Quisling, og han hadde fremfor alt slike støtter som Bormann, Ribbentropp, Kaltenbronner, Göring o.a.

Resultatet av annet møte hos Hitler blev derfor bare allerede ved begynnelsen et blankt nei og utsettelse for det opprinnelige forslag (jeg oppdaget, da jeg kom inn, følgende personer: Hitler, Bormann, Ribbentropp, Goebbels, Lammers og en del andre som vel spilte mindre rolle.) (Terboven var naturligvis tilstede)

Hitler lovet dog følgende

1. Opphør av gisselskytning og standrett mot nordmenn, han gav Terboven i oppdrag å påse at dette blev overholdt.
2. Norges forsyninger skulde sikres innenfor rammen av det rimelige.
3. Quislings disposisjonsrett over hans egne folk blev understreket.
4. Løfte om fritt og selvstendig Norge efter krigen. (Dette blev det eneste offentliggjorte resultat av møtet " et slags goddag, mann - økseskaft."
5. Deportasjon skulde opphøre, og man skulde fra tysk hold ta de begynnende skritt til tilbakeføringen av nordmenn - med visse undtagelser - i tysk fangenskap.

Quisling var meget forstent efter det siste møte, og beklaget seg sterkt over at nu også Hitler hadde brutt sitt ord til ham og nordmennene.

Han spurte imidlertid Brunæs og meg om vi vilde fortsette vårt arbeide med å spre opplysning i Tyskland og å hjelpe til med å sikre at det som var blitt lovet ved møtet blev oppfylt. (Terboven forberedte vel sabotasjen av dette allerede før han forlot tysk jord.)

I det hele syntes i tyske offisiøse og offisielle kretser og herske en panisk angst for (fremkaldt ved Terbovens propaganda) at Quisling forberedte ny Badoglio.

Ved et møte aftenen før Quisling reiste tilbake med blandt annet Rendulic, fremhevet Quisling overfor denne at Hitler hadde erklært seg enig i at Norge skulde forsvares ved Lyngen (Skibotn) og at ingen ødeleggelse skulde videre finne sted. Til dette svarte Rendulic at han hadde fått lignende instruksjoner samme dag.

Jeg står gjerne til disposisjon med mulige utfyllende opplysninger.

Nyveien 13,
Abildsø,
den 2. november 1951

Jandregellbrekffindler